

Πλαίσιο κατευθύνσεων για την ανάγνωση αυτοτελών λογοτεχνικών βιβλίων στο νηπιαγωγείο για το σχολικό έτος 2025-2026

Διαβάζοντας με σκοπό την απόλαυση

Η ανάγνωση είναι μια βασική γλωσσική δεξιότητα που νοηματοδοτεί κάθε πτυχή της ζωής μας: σχολική, προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική. Τα τελευταία χρόνια αντικείμενο μελέτης και έρευνας αποτελεί η ψυχαγωγική ανάγνωση λογοτεχνίας με σκοπό την απόλαυση (reading for pleasure) των μαθητών/τριών, εντός και εκτός σχολείου. Τα ευρήματα των ερευνών δείχνουν ότι η ψυχαγωγική ανάγνωση έχει πολλαπλά οφέλη:

- αναπτύσσει τη φαντασία, τη δημιουργικότητα και την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων,
- συμβάλλει στη γλωσσική ανάπτυξη και συνειδητοποίηση, καθώς βοηθά τους μαθητές και τις μαθήτριες να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους, να εξοικειωθούν με γραμματικές δομές, να γνωρίσουν αφηγηματικές τεχνικές, είδη και τύπους κειμένων και να αναπτύξουν ποικίλους γραμματισμούς,
- επιδρά σημαντικά στη γνωστική ανάπτυξη, καθώς οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να εστιάζουν περισσότερο την προσοχή τους, να ενισχύουν τη μνήμη τους, να επεξεργάζονται πληροφορίες και να κάνουν συνδέσεις,
- αναδεικνύει ταυτότητες και ωθεί τους μαθητές και τις μαθήτριες να ανακαλύπτουν νοήματα, να διαμορφώνουν στάσεις και να αναπτύσσουν την κριτική σκέψη,
- βοηθάει στη διαχείριση των συναισθημάτων, αναπτύσσει τη συναισθηματική νοημοσύνη, ενδυναμώνει την ενσυναίσθηση αλλά και την αυτογνωσία και συμβάλλει στη διαμόρφωση υγιών κοινωνικών σχέσεων,
- προκαλεί την περιέργεια και την ανάγκη για διερεύνηση, προσφέροντας όχι μόνο γνώσεις και πληροφορίες αλλά και πολιτισμικές εμπειρίες, άγνωστες και οικείες.

Με βάση όλα τα προηγούμενα οφέλη, η ψυχαγωγική ανάγνωση θέτει τα θεμέλια για τη διάβιου μάθηση, τη μελλοντική ακαδημαϊκή επιτυχία και την προσωπική ευημερία.

Καλλιεργώντας τη φιλιαναγνωσία στην εκπαίδευση

Εδώ και αρκετά χρόνια στο νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο πραγματοποιούνται αρκετές δράσεις φιλιαναγνωσίας. Οι δράσεις αυτές στοχεύουν στο να εξοικειώσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες με το βιβλίο και την ανάγνωση, να εδραιώσουν σταδιακά μια φιλική σχέση με τη λογοτεχνία και να δημιουργήσουν κλίμα ομαδικότητας, συντροφικότητας και δημιουργικότητας μέσα στην τάξη, η οποία μετασχηματίζεται σε «κοινότητα αναγνωστών/τριών».

Μέσω της φιλιαναγνωσίας, αναμένονται τα εξής μαθησιακά αποτελέσματα:

Οι μαθητές/τριες κυρίως να:

- καλλιεργούν την αναγνωστική και αισθητική απόλαυση,
- ασκούν τη δεξιότητα της προσεκτικής ακρόασης,
- χρησιμοποιούν στρατηγικές οργάνωσης, ανάγνωσης και μελέτης του κειμένου,
- διακρίνουν τα νοήματα των κειμένων και να τα επεξηγούν,
- αναπτύσσουν τη δεξιότητα κατανόησης κειμένων,
- αναπτύσσουν την κριτική και δημιουργική τους σκέψη,

- δραστηριοποιούν τη φαντασία και την εφευρετικότητά τους,
- εμπλουτίζουν την αισθητική τους καλλιέργεια,
- αναγνωρίζουν και διαχειρίζονται τα συναισθήματά τους αναπτύσσοντας έτσι τη συναισθηματική τους νοημοσύνη,
- υιοθετούν αφηγηματικές δεξιότητες και δεξιότητες αναδιήγησης ιστοριών ή καταστάσεων,
- εμπλέκονται σε δημιουργικές και βιωματικές δραστηριότητες,
- συνδυάζουν τη λογοτεχνία με τις άλλες μορφές τέχνης, π.χ. μέσω της εικονογράφησης και της δραματοποίησης,
- έρχονται σε επαφή με ποικιλία δραστηριοτήτων δημιουργικής γραφής,
- αγαπούν τα βιβλία και να αναγνωρίζουν την τεράστια προσφορά τους στην ανάπτυξη του ανθρώπινου πολιτισμού.

Φιλαναγνωσία, ψυχαγωγική ανάγνωση και αυτοτελή λογοτεχνικά έργα

Η αγάπη για την ανάγνωση καλλιεργείται αποτελεσματικότερα, όταν η αναγνωστική εμπειρία δεν είναι αποσπασματική αλλά περιλαμβάνει ολόκληρα λογοτεχνικά έργα. Η ανάγνωση ολόκληρου του λογοτεχνικού έργου, σε αντίθεση με την ανάγνωση αποσπασμάτων, προσφέρει παιδαγωγικά και λογοτεχνικά πλεονεκτήματα, καθώς παρέχει μια ολοκληρωμένη εμπειρία και προάγει τη βαθύτερη κατανόηση του κειμένου. Αναλυτικά:

- Η ανάγνωση του έργου στο σύνολό του δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές και τις μαθήτριες να κατανοήσουν πλήρως την πλοκή, τους χαρακτήρες και τα θέματα. Τα λογοτεχνικά βιβλία εξάπτουν τη φαντασία και προκαλούν το ενδιαφέρον των αναγνωστών/τριών, εξοικειώνοντάς τους/τες με τις κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες της εποχής και της κοινωνίας στην οποία γράφτηκαν. Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν την εξέλιξη των γεγονότων και τη συνοχή των ιδεών που αναπτύσσει ο/η συγγραφέας. Καθώς παρακολουθούν την εξέλιξη της ιστορίας, σταδιακά μετακινούνται από το παρόν στη σχέση με την επόμενη σκηνή, το επόμενο κεφάλαιο μέχρι την έκβαση της υπόθεσης και το τέλος του έργου. Έτσι, «συνομιλούν» με το έργο και για το έργο, μετέχουν στις γλωσσικές πράξεις και ασκούνται στην προφορική, γραπτή ή άλλης μορφής έκφραση.
- Τα ολόκληρα έργα παρέχουν ευκαιρίες για ολιστική ανάλυση των πολλαπλών θεμάτων που δεν αποκαλύπτονται στα αποσπάσματα. Λόγω της ύπαρξης πολλαπλών επιπέδων νοήματος η εστίαση σε μια δραστηριότητα, όπου απαιτείται η προσωπική ανταπόκριση των μαθητών/τριών, κινητοποιεί τη γλωσσική κατάκτηση/ανάπτυξη και διευρύνει τη γλωσσική συνειδητοποίηση, αφού τα λογοτεχνικά κείμενα ενισχύουν τις ερμηνευτικές ικανότητες των μαθητών/τριών.
- Η ανάγνωση ολόκληρου έργου απαιτεί συγκέντρωση και υπομονή, δεξιότητες απαραίτητες για την οργάνωση της μελέτης και της πνευματικής καλλιέργειας. Παράλληλα, ενισχύεται η ψυχολογολογική πλευρά της διδασκαλίας της γλώσσας, αφού δίνεται έμφαση στη μορφή και στις διαδικασίες επεξεργασίας του λόγου και ενδυναμώνεται ουσιαστικά η αναγνωστική ικανότητα.
- Το ολόκληρο έργο δημιουργεί συναισθηματική εμπλοκή, κάτι που είναι δυσκολότερο να επιτευχθεί με αποσπάσματα, και δημιουργεί το πλαίσιο για την ενδυνάμωση της αισθητικής απόλαυσής του. Όταν οι μαθητές/τριες απολαμβάνουν αισθητικά ένα έργο, αναπτύσσεται η περιέργεια και η φαντασία τους.

- Η ανάλυση ολόκληρου έργου επιτρέπει πιο σύνθετες κριτικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις, αναστοχαστικού προσανατολισμού.
- Καθώς το αυτοτελές έργο διατηρεί την ακεραιότητά του, προάγεται η εκτίμηση για τη λογοτεχνική δημιουργία και ενδυναμώνεται η θετική στάση για τη φιλιανγνωσία.
- Ένα λογοτεχνικό έργο συχνά διασυνδέεται και με άλλα γνωστικά αντικείμενα όπως η ιστορία, οι τέχνες, η γεωγραφία κ.ά., γεγονός που ευνοεί την επίτευξη ευρύτερων μαθησιακών στόχων και μια ολιστική προσέγγιση της μάθησης (διαθεματικότητα, διεπιστημονικότητα).

Με βάση τα προηγούμενα οφέλη που προκύπτουν από την επεξεργασία ολόκληρων λογοτεχνικών έργων, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα διευρύνονται και εμπλουτίζονται. Οι μαθητές/τριες αναμένεται κυρίως να:

- διαβάζουν συλλογικά και ατομικά και να συζητούν για τα νοήματα των κειμένων και τα συναισθήματα που τους προκαλούν, ώστε να απολαμβάνουν την αναγνωστική εμπειρία και να συνειδητοποιούν τη συναισθηματική και αισθητική αξία των κειμένων,
- διαβάζουν εκφραστικά, να ακούν, να αναλύουν, προφορικά ή γραπτά, τα νοήματα που αναδύονται στα λογοτεχνικά κείμενα, να εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, να αναπτύσσουν κριτική σκέψη συγκρίνοντας τα κείμενα και εμβαθύνοντας σε αυτά και να ανακαλύπτουν τη διακειμενική σύνδεση των λογοτεχνικών βιβλίων με άλλα βιβλία και με άλλες μορφές τέχνης,
- κατανοούν και να αποδέχονται τη σχετικότητα και την πολλαπλότητα των ερμηνευτικών προσεγγίσεων καθώς και να αντιμετωπίζουν κριτικά τις δικές τους ερμηνευτικές προτάσεις,
- εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν τις αξίες και τις ιδέες που ενυπάρχουν στα λογοτεχνικά κείμενα,
- κατανοούν ότι οι πολιτισμικές αξίες σχετίζονται με τον χώρο, τον χρόνο και την κοινωνική ομάδα που τις παράγει, είναι επομένως προσδιορισμένες ιστορικά και κοινωνικά, γεγονός που δικαιολογεί τη σχετικότητα αλλά και την ποικιλία τους.

Η ανάγνωση της λογοτεχνίας είναι κατά βάση μια δραστηριότητα η οποία γίνεται σε προσωπικό χρόνο, επειδή αποτελεί ανάγκη του/της αναγνώστη/τριας. Επομένως, σκοπός είναι τα παιδιά να αποκτήσουν μακροπρόθεσμα τη συνήθεια να διαβάζουν λογοτεχνία στον προσωπικό τους χρόνο. Σημαντικό κίνητρο προσφέρει προς την κατεύθυνση αυτή η δωρεάν διανομή αυτοτελών λογοτεχνικών έργων, η ύπαρξη βιβλιοθήκης στο σχολείο ή στην τάξη, στην οποία μπορούν να καταφεύγουν οι μαθητές/τριες σε ολόημερη βάση, και φυσικά η εξασφάλιση χρόνου στο ωρολόγιο πρόγραμμα για την ψυχαγωγική ανάγνωση.

Ανάγνωση αυτοτελών λογοτεχνικών βιβλίων στο Νηπιαγωγείο

Η ανάγνωση ολόκληρων λογοτεχνικών έργων είναι μια συνήθης πρακτική στο νηπιαγωγείο. Με βάση το αναπτυξιακό στάδιο, επιλέγονται συχνά εικονοβιβλία, παραμύθια, ποιήματα και άλλα έργα, ευσύνοπτα και κατάλληλα για να προκαλέσουν και να διατηρήσουν το ενδιαφέρον των παιδιών.

Ιδιαίτερα η αφήγηση ιστοριών διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προσχολική ηλικία. Τα παιδιά εκτίθενται σε ιστορίες από τα πρώτα χρόνια της ζωής τους σε περιβάλλοντα διεπίδρασης με γονείς, φροντιστές, νηπιαγωγούς. Καλούνται να μεταβούν από το «εδώ και τώρα» στο «εκεί και τότε», να αναπτύξουν δεξιότητες προσανατολισμού, π.χ. ποιοι/ποιες, πότε, πού κ.λπ., να συνδέσουν μεταξύ τους γεγονότα με χρονολογική σειρά και να αξιολογήσουν την ιστορία εστιάζοντας στο συναισθηματικό περιεχόμενο και το μήνυμά της, άλλοτε ως ακροατές/τριες και άλλοτε ως αφηγητές/τριες.

- Η ανάγνωση ολόκληρων λογοτεχνικών βιβλίων ήδη από το νηπιαγωγείο αποτελεί μια σημαντική επένδυση για το μέλλον. Έρευνες υπογραμμίζουν ότι η αναγνωστική συμπεριφορά αναπτύσσεται στις μικρές ηλικίες. Γι' αυτό, η επαφή των παιδιών με τα βιβλία πρέπει να ξεκινά νωρίς, ώστε όχι μόνο να αναπτύσσονται γλωσσικά και να έρχονται σε επαφή με ποικίλες μορφές και χρήσεις του προφορικού και γραπτού λόγου αλλά και ν' αποκτούν αναγνωστικές εμπειρίες με δημιουργικό και παιγνιώδη τρόπο, διαμορφώνοντας έτσι θετική στάση για το διάβασμα.

Καθώς η προσχολική εκπαίδευση στοχεύει στην ανάπτυξη του αναδυόμενου γραμματισμού και την πρώιμη κοινωνικοποίηση των παιδιών, η εμπλοκή σε πλούσιες αναγνωστικές εμπειρίες αποτελεί σημαντικό στοιχείο για τη μάθηση και ένα μέσο που συντελεί ευεργετικά στην ολόπλευρη ανάπτυξή τους.

Μέσα από την προσέγγιση της λογοτεχνίας, η/ο νηπιαγωγός έχει την ευκαιρία να αλληλεπιδράσει με το παιδί στο πλαίσιο της αναγνωστικής δράσης. Τα παιδιά στο νηπιαγωγείο δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση, μέσω της ενεργής ακρόασης όμως, γίνονται αναγνώστες/τριες με έμμεσο τρόπο. Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι ευέλικτο και ανοικτό παρέχοντας ταυτόχρονα στις/στους νηπιαγωγούς τα εργαλεία εκείνα που επιτρέπουν τη δημιουργική ενσωμάτωση των αρχών του στον σχεδιασμό διδακτικών παρεμβάσεων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών της τάξης.

Η Θεματική Ενότητα της Γλώσσας έχει ρόλο-κλειδί στο Πρόγραμμα Σπουδών και αποτελεί τη βάση για όλα τα Θεματικά Πεδία. Εστιάζει στην ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων για την προφορική, γραπτή και πολυγλωσσική επικοινωνία, οι οποίες κρίνονται σημαντικές για την αποτελεσματική συμμετοχή των παιδιών στα διάφορα πεδία δράσης τους στο σχολικό και ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον και αποτελούν προϋπόθεση για την αποτελεσματική μάθηση σε σχέση με όλες τις άλλες Θεματικές Ενότητες. Η Λογοτεχνία στο νηπιαγωγείο, όπως και στο δημοτικό σχολείο, εντάσσεται κυρίως στη Θεματική Ενότητα της Γλώσσας, αλλά δεν προσεγγίζεται αυτόνομα καθώς αναπτύσσεται με οριζόντιο τρόπο στο πλαίσιο όλων των Θεματικών Ενοτήτων.

- Δίνεται στα παιδιά η δυνατότητα να ασχοληθούν με δημιουργικές δραστηριότητες που καλλιεργούν τη γλώσσα, τη φαντασία, τη δημιουργική σκέψη και την εφευρετικότητα. Μπορεί να γίνει σύνδεση της λογοτεχνίας με τη μουσική, το θέατρο, τη ζωγραφική, τη δραματοποίηση, τη δημιουργία αυτοσχέδιων παραμυθιών ή ποιημάτων. Αυτή η σύνδεση με τις τέχνες δίνει στα παιδιά τη δυνατότητα να εκφράζουν δημιουργικά τις

ιδέες, τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις βιωματικές εμπειρίες τους και να καλλιεργήσουν τη φαντασία τους.

Η παιδική λογοτεχνία μπορεί να συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση των παιδιών με έμφαση στη διαφορετικότητα ως εγγενές χαρακτηριστικό της ανθρώπινης κοινωνίας και της κοινωνίας του νηπιαγωγείου και ως πλεονέκτημα για τη μάθηση.

Ενδεικτικά στο Πρόγραμμα Σπουδών (2023) επιδιώκονται ως προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, οι μαθητές/τριες να:

- αναγνωρίζουν σε ένα γραπτό κείμενο τους σημειωτικούς τρόπους που συνεργούν για τη δημιουργία νοήματος,
- διακρίνουν τα διάφορα είδη των γραπτών κειμένων με βάση τον σκοπό που εξυπηρετούν και να αναγνωρίζουν στοιχεία της δομής τους (π.χ. θέμα, πλοκή κ.λπ. σε ένα αφηγηματικό κείμενο, τη δομή αίτιο-αποτέλεσμα σε ένα πληροφοριακό επεξηγηματικό κείμενο κ.λπ.),
- γνωρίζουν σημαντικούς συγγραφείς και ποιητές (παιδική λογοτεχνία και ποίηση),
- διακρίνουν τα όρια της λέξης και της πρότασης σε πολυτροπικά και μονοτροπικά κείμενα,
- εκτιμούν τη σημασία της γνώσης και χρήσης των γλωσσών στη σύγχρονη πολυπολιτισμική κοινωνία,
- επιδεικνύουν σεβασμό στη γλωσσική και πολιτισμική ποικιλομορφία,
- απολαμβάνουν κείμενα της αφηγηματικής παράδοσης διαφόρων πολιτισμών.

Στο πλαίσιο εισαγωγής του αυτοτελούς λογοτεχνικού βιβλίου στην εκπαίδευση διατίθενται δωρεάν τα εξής λογοτεχνικά βιβλία από την ελληνική και ξένη κλασική λογοτεχνία:

Τίτλος
<i>Μύθοι Αισώπου</i>
<i>Παραμύθια (επιλογή), Χανς Κρίστιαν Άντερσεν</i>
<i>Παραμύθια (επιλογή), Αδερφοί Γκριμ</i>

Στην παρούσα φάση, τα κριτήρια για την επιλογή, πρόταση και δωρεάν διάθεση των αυτοτελών λογοτεχνικών έργων στο νηπιαγωγείο είναι παιδαγωγικά, θεματικά, ειδολογικά κ.ά., λ.χ. μύθοι με αλληγορικές ιστορίες και παραμύθια για τη φιλία, τη συνεργασία, πτυχές της ανθρώπινης συμπεριφοράς.

Σχεδιασμός και οργάνωση της αναγνωστικής εμπειρίας

Η ανάγνωση ολόκληρων λογοτεχνικών βιβλίων διακρίνεται για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης σε 3 φάσεις: 1) πριν την ανάγνωση, 2) κατά την ανάγνωση και 3) μετά την ανάγνωση.

Η φάση *πριν την ανάγνωση* «χτίζει τις γέφυρες» μεταξύ των κειμένων και των παιδιών. Ο κυριότερος σκοπός της είναι να δώσει κίνητρα για την ανάγνωση που θα ακολουθήσει. Η φάση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική και προτείνεται να μην παραλείπεται, καθώς

ενεργοποιούνται οι πρότερες γνώσεις των παιδιών και διεγείρεται η περιέργειά τους. Επίσης, όταν τα παιδιά κάνουν συνδέσεις ανάμεσα στο περιεχόμενο του βιβλίου και την πραγματική ζωή, αρχίζουν να σκέφτονται κριτικά. Έτσι, η ανάγνωση αποκτά νόημα μέσα από ένα θετικό βίωμα και κάτι που έχει νόημα για μας το προσεγγίζουμε με αγάπη.

Έπεται η *φάση κατά την ανάγνωση*, που έχει μεγάλη διάρκεια, γιατί περιλαμβάνει πολλά υπο-στάδια, διαβαθμισμένης και διαφοροποιημένης προσέγγισης του κειμένου. Οι εργασίες και οι δράσεις σχετίζονται στενότερα ή ευρύτερα με το κείμενο. Προτείνεται η ανάγνωση στην τάξη να συνοδεύεται από συζήτηση για τα νοήματα του έργου, δραστηριότητες επέκτασης, δραματοποίηση, τεχνικές δημιουργικής έκφρασης και, γενικότερα, δράσεις τις οποίες συναποφασίζει η ολομέλεια της τάξης με καθοδηγήτρια/τή την/τον νηπιαγωγό. Επιπλέον, τα παιδιά ενθαρρύνονται να διαβάζουν το βιβλίο στο σπίτι, με στόχο την απόκτηση και διαμόρφωση προσωπικών απόψεων και στάσεων, αλλά και την εμπλοκή της οικογένειας.

Η τρίτη και τελευταία φάση είναι η *φάση μετά την ανάγνωση*. Στη φάση αυτή τα παιδιά παράγουν τον δικό τους λόγο σε σχέση με ολόκληρο το λογοτεχνικό έργο. Ο σκοπός της φάσης αυτής είναι να διαπιστώσουν τι καινούριο έμαθαν, ποιες αντιλήψεις σχημάτισαν, ποια συναισθήματα ένιωσαν μέσα από τις αναγνώσεις και τους διαλόγους που αναπτύχθηκαν. Η φάση αυτή στοχεύει στον αναστοχασμό, στον εμπλουτισμό ή και τον μετασχηματισμό γνώσεων, ιδεών, στάσεων, αξιών, αντιλήψεων, πεποιθήσεων.

Στη συνέχεια, προτείνονται ενδεικτικές δραστηριότητες για κάθε φάση της αναγνωστικής εμπειρίας.

Δραστηριότητες πριν την ανάγνωση
<i>Κάνουμε προβλέψεις</i>   Η/Ο νηπιαγωγός ετοιμάζει κάρτες που απεικονίζουν κάποια από τα δομικά στοιχεία ενός παραμυθιού ή ενός μύθου, π.χ. ήρωας/ηρωίδα, τόπος, χρόνος κ.ά. Ζητά από τα παιδιά να συνεργαστούν σε ομάδες των τεσσάρων, να κάνουν προβλέψεις για το περιεχόμενο της ιστορίας και να βρουν έναν τίτλο για την ιστορία. Σημειώνει τον τίτλο της κάθε ομάδας με μαρκαδόρους σε διαφορετικά χαρτιά και τα αναρτά στον φελλοπίνακα της τάξης.   Εναλλακτικά: Δίνει τον τίτλο της ιστορίας και ζητά από τα παιδιά να ζωγραφίσουν μια σκηνή που να δείχνει ποιο πιστεύουν ότι είναι το θέμα της ιστορίας. Κάθε ομάδα παρουσιάζει τη ζωγραφιά της και την εξηγεί. Όλες οι ζωγραφιές αναρτώνται στον φελλοπίνακα της τάξης.   Έπειτα, η/ο νηπιαγωγός «συστήνει» στα παιδιά το βιβλίο: δείχνει το εξώφυλλο, τον τίτλο, τη/τον συγγραφέα και την/τον εικονογράφο. Τα παιδιά τα συγκρίνουν με τις δικές τους δημιουργίες και σχολιάζουν τις προβλέψεις τους. Η εισαγωγική αυτή δραστηριότητα κάνει τα παιδιά να αισθάνονται ότι πέτυχαν τον στόχο τους, ενισχύει την επιθυμία τους να συνεχίσουν με την ανάγνωση της ιστορίας για να δουν αν οι προβλέψεις τους ήταν σωστές και διεγείρει την περιέργειά τους.
<i>Λεξογνωριμίες</i>

Η/Ο νηπιαγωγός ετοιμάζει κάρτες ή γράφει σε χαρτί με χρωματιστούς μαρκαδόρους και μεγάλα γράμματα τις απαιτητικές λέξεις της ιστορίας που πρόκειται να διαβάσουν, π.χ. *αρχιτραγουδιστές, χρυσόψαρο* κ.ά. Χρησιμοποιεί στρατηγικές προκειμένου να ξεκλειδώσει μαζί με τα παιδιά το νόημα των λέξεων, παρέχοντας παραδείγματα από την καθημερινότητα των παιδιών.

Δίνω μια γεύση από την ιστορία στο παιχνίδι μου

Η/Ο νηπιαγωγός αποκαλύπτει στα παιδιά τον τίτλο του βιβλίου που πρόκειται να διαβάσουν στην τάξη. Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες, επιλέγουν το αγαπημένο τους λούτρινο κουκλάκι, κρατούν στα χέρια τους το βιβλίο, το ξεφυλλίζουν και του αφηγούνται (διαβάζουν προσποιητά) την αρχή της ιστορίας, όπως εκείνα πιστεύουν ότι θα είναι. Μόλις ξεκινήσει η ανάγνωση της ιστορίας από τη/τον νηπιαγωγό, ελέγχουν αν οι προβλέψεις τους ήταν σωστές.

Δραστηριότητες κατά την ανάγνωση

Νόημα με λέξεις και εικόνες

Κατά την ανάγνωση, τα παιδιά σχολιάζουν αν η εικόνα αναπαριστά ή συμπληρώνει το κείμενο. Ερμηνεύουν στοιχεία της εικόνας (όπως το μέγεθος αντικειμένων, τις εκφράσεις στα πρόσωπα των ηρώων κ.λπ.) σε σχέση με την πλοκή.

Η ιστορία με ήχο και κίνηση

Τα παιδιά αποδίδουν σκηνές της ιστορίας με ήχους και κίνηση, π.χ. μια ξαφνική βροχή με αυξανόμενης έντασης χτύπο στις μαράκες.

Βοηθοί εικονογράφοι

Κατά την ανάγνωση, τα παιδιά σχεδιάζουν αντικείμενα που βοηθούν τους ήρωες και τις ηρωίδες να ξεπεράσουν κάποια εμπόδια. Για παράδειγμα, σχεδιάζουν μια γέφυρα για να βοηθήσουν τα ζώακια να περάσουν στην απέναντι όχθη της λίμνης και να βρουν φαγητό.

Δραστηριότητες μετά την ανάγνωση

Νέοι ήρωες/νέες ηρωίδες – νέα ιστορία

Τα παιδιά αλλάζουν τον πρωταγωνιστή/την πρωταγωνίστρια και φτιάχνουν ένα νέο βιβλίο, δίνοντας μια διαφορετική εκδοχή της ιστορίας.

Αντιστροφή ρόλων

Αποδίδουν εναλλακτικές ιδιότητες σε στερεοτυπικούς ήρωες/στερεοτυπικές ηρωίδες κλασικών παραμυθιών (π.χ. ο καλός λύκος) και τροποποιούν το σενάριο μιας ιστορίας. Καταγράφουν τις «υπερδυνάμεις» που διαθέτουν τα ίδια αλλά και τα άτομα του οικείου περιβάλλοντος σε καταστάσεις της καθημερινής ζωής.

Παίζουμε θέατρο

Δραματοποιούν σκηνές της ιστορίας και αναλαμβάνουν να υποδυθούν ρόλους.

Ένα διαφορετικό τέλος

Ζωγραφίζουν εικόνες, γράφουν όπως μπορούν και δημιουργούν ένα διαφορετικό τέλος για την ιστορία. Εναλλακτικά, εισάγουν ζωγραφιές, κείμενο και γραφικά σε ειδικό λογισμικό ψηφιακής αφήγησης (π.χ. στο εκπαιδευτικό λογισμικό ΕΛΠΕΙΔΑ <https://elpeida.github.io/digital-storytelling/>), για να δημιουργήσουν ένα εναλλακτικό τέλος στο αγαπημένο τους παραμύθι.

Συγκρίνουμε τις ιστορίες και τους ήρωες/τις ηρωίδες

Τα παιδιά εντοπίζουν ένα στοιχείο είτε ως προς το περιεχόμενο είτε ως προς τη δομή που είναι κοινό σε διαφορετικές ιστορίες που διάβασαν, π.χ. ιστορίες που έχουν ως πρωταγωνιστή έναν λύκο. Εκφράζονται με επιχειρήματα για τις προτιμήσεις τους, ώστε να διευκολύνουν την επιλογή των βιβλίων από τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές τους.

Η/Ο νηπιαγωγός παρέχει στα παιδιά ερεθίσματα από ποικίλα λογοτεχνικά κείμενα (π.χ. κλασικά και σύγχρονα παραμύθια) ή/και ταινίες, προτρέποντάς τα σε ομάδες να περιγράψουν και να συγκρίνουν τα χαρακτηριστικά των ηρώων/ηρωίδων, (π.χ. κορίτσια, αγόρια, γονείς, ο βασιλιάς, η πριγκίπισσα, ο ψαράς, ο βάτραχος), ώστε να συζητήσουν τις διαφορετικές οπτικές για τις κοινωνικές ταυτότητες και ρόλους.

Οργανώνουμε τη βιβλιοθήκη μας

Οργανώνουν τη βιβλιοθήκη της τάξης ταξινομώντας τα βιβλία ανάλογα με το είδος του κειμένου, π.χ. τα παραμύθια, τα βιβλία γνώσεων, τα βιβλία με ποιήματα, τα βιβλία μυθολογίας, τα κόμικς.

Πολιτισμοί και ιστορίες

Αξιοποιούνται παραδοσιακές ιστορίες που έχουν διάφορες εκδοχές σε διαφορετικές χώρες π.χ. Η ιστορία ενός καλοψημένου τηγανόψωμου (παραδοσιακό νορβηγικό παραμύθι του 19ου αιώνα).

Ιστορίες και συναισθήματα

Η/Ο νηπιαγωγός ζητάει από τα παιδιά να εντοπίσουν στην ιστορία εικόνες στις οποίες απεικονίζονται χαρούμενα πρόσωπα. Τα παιδιά ανακαλούν το θέμα της ιστορίας και προσπαθούν να ερμηνεύσουν το συναίσθημα του εικονιζόμενου προσώπου. Η σημασία της λέξης *χαρούμενος* επανέρχεται και εμπλουτίζεται με πληροφορία που αντλείται από υλικό που είναι γνωστό στα παιδιά.

Πρόσκληση σε συγγραφέα

Συντάσσουν μια πρόσκληση προς την αγαπημένη ή τον αγαπημένο τους συγγραφέα, γράφοντας, όπως μπορούν, τον τίτλο και ζωγραφίζοντας την εικόνα από το εξώφυλλο του βιβλίου.

Επισημάνση: Στο πλαίσιο του συνολικού σχεδιασμού, οι εκπαιδευτικοί του Νηπιαγωγείου, προκειμένου να επεξεργαστούν και να αξιοποιήσουν το αυτοτελές λογοτεχνικό έργο, θα πρέπει να μεριμνήσουν για τον πλήρη σχεδιασμό και χρονοπρογραμματισμό, ώστε επιτευχθεί το βέλτιστο εκπαιδευτικό αποτέλεσμα.

Ψηφιακά μέσα και αναγνωστική εμπειρία

Η λογοτεχνική παραγωγή σήμερα δεν περιορίζεται μόνο στο γραπτό μέσο αλλά αποτυπώνεται προφορικά σε ηχοβιβλία (audiobooks) και σε πολυτροπικά/ πολυμεσικά είδη, όπως κινηματογραφικές ταινίες, κινούμενα σχέδια, βίντεο κ.ά. Η αναγνωστική εμπειρία μπορεί να γίνει πιο προκλητική και ενδιαφέρουσα για τα παιδιά, όταν συνοδεύεται από ψηφιακά μέσα, στα οποία έχουν πρόσβαση στην καθημερινότητά τους. Για τον λόγο αυτό, και τα τρία λογοτεχνικά έργα διατίθενται και σε ηχοβιβλία στην ψηφιακή βιβλιοθήκη του ΥΠΑΙΘΑ <https://evivlio.gov.gr/>, ενώ κάποια έχουν μεταφερθεί στην κινηματογραφική οθόνη

ή στη θεατρική σκηνή. Μπορούν, επομένως, να αξιοποιηθούν στην ψηφιακή τους μορφή, ώστε να εμπλουτίσουν την ψυχαγωγική ανάγνωση και να προσφέρουν ερεθίσματα.

Επίσης, τα 3 βιβλία που ενσωματώνονται στο πρόγραμμα για το νηπιαγωγείο βρίσκονται σε ψηφιακή μορφή και μπορείτε να τα μεταφορτώσετε από την επίσημη ιστοσελίδα του ΙΕΠ για το λογοτεχνικό βιβλίο (<https://www.iep.edu.gr/logotechniko-vivlio/>).

Την ίδια στιγμή, η αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών μπορεί να εμπλέξει τα παιδιά σε περισσότερους τύπους γραμματισμών. Σε συνεργασία με τη/τον νηπιαγωγό, τα παιδιά μπορούν να ψηφιοποιήσουν ολόκληρη την ιστορία ή ένα μέρος της ή να δημιουργήσουν μια νέα ιστορία με αφορμή το βιβλίο που διαβάζουν. Μπορούν να δημιουργήσουν ιστοσελίδες ή blog, όπου θα αναρτούν βιβλιοκριτικές, βιβλιοπαρουσιάσεις ή εκδηλώσεις σχετικές με την αναγνωστική τους εμπειρία. Μπορούν, με την υποστήριξη της/του νηπιαγωγού να αξιοποιήσουν ψηφιακά εργαλεία όπως το radlet, προκειμένου να δημιουργήσουν τον *τοίχο των βιβλίων*, όπου θα ηχογραφούν ή θα γράφουν, όπως μπορούν, αγαπημένες ή αξιοσημείωντες φράσεις από τα βιβλία. Μπορούν, τέλος, με την καθοδήγηση της/του νηπιαγωγού, να χρησιμοποιήσουν εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, για να βρουν εναλλακτικούς τίτλους, εξώφυλλα ή διαφορετική εικονογράφηση για τα βιβλία που διαβάζουν, για να αντικαταστήσουν τους ήρωες και τις ηρωίδες.

Παράδειγμα αξιοποίησης λογοτεχνικού βιβλίου στην τάξη: «Το λιοντάρι και ο ποντικός», Μύθος του Αισώπου

Η παιδαγωγική αξία των μύθων

Η συνοπτική δομή και γλώσσα των μύθων του Αισώπου έχουν μεγάλη επίδραση στα παιδιά αυτής της ηλικίας, που θα εξελιχθούν μελλοντικά σε αναγνώστες/τριες και συγγραφείς. Μέσα από τα επαναλαμβανόμενα μοτίβα των μύθων, τα παιδιά μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να προβλέπουν την αφηγηματική δομή και να την εφαρμόζουν στη δική τους πρωτότυπη αφήγηση, προφορική ή γραπτή.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, σκοπός της Θεματικής Ενότητας της Γλώσσας του ΠΣ είναι να καταστήσει τα παιδιά επιδέξια και ενεργά συμμετέχοντα πρόσωπα στη μαθησιακή διαδικασία, ώστε να μπορούν να παράγουν τα δικά τους νοήματα και να επικοινωνούν τις ιδέες τους για τον κόσμο. Μέσα από τους μύθους του Αισώπου, τα παιδιά αναπτύσσουν ικανότητες που σχετίζονται με τους τέσσερις βασικούς ρόλους που διαμορφώνουν την εγγράμματη ταυτότητά τους: 1) να αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς τύπους παραγωγής νοήματος, 2) να κατανοούν τα κείμενα, 3) να παράγουν κείμενα και 4) να λειτουργούν ως κριτικοί αναλυτές/κριτικές αναλύτριες των κειμένων. Παράλληλα, παρέχονται τα εφόδια στα παιδιά για την κάλυψη των επικοινωνιακών τους αναγκών, τόσο σε επίπεδο κατανόησης όσο και σε επίπεδο παραγωγής κειμένων, ενώ λαμβάνονται υπόψη και οι διαφοροποιημένες ανάγκες τους.

Τέλος, οι μύθοι αποτελούν σε μεγάλο βαθμό ιστορίες ζών. Οι ιστορίες ζών δημιουργούν τους πιο περιεργούς και συνάμα πιο ασφαλείς κόσμους στους οποίους τα παιδιά μπορούν να μάθουν μέσα από τις πιο δύσκολες περιπέτειες. Παρουσιάζουν τον κόσμο μέσα από την οπτική των άλλων. Αναδεικνύουν πώς λειτουργούν οι διαπροσωπικές σχέσεις και πώς να σεβόμαστε τη διαφορετικότητα. Επιτρέπουν στα παιδιά να βιώσουν καταστάσεις πολύ

μακρινές σε σχέση με την καθημερινότητά τους και την ίδια στιγμή πολύ κοντινές, εμπλέκοντάς τα στη διαχείριση συναισθημάτων και σκέψεων που τα δυσκολεύουν με ανώδυνο τρόπο. Επίσης, δημιουργούν ένα πλαίσιο ευαισθητοποίησης και είναι ιδιαίτερα κατάλληλες στην περίπτωση μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, όπως παιδιά με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο, καθώς προσφέρονται και για την αξιοποίηση εναλλακτικών συστημάτων επικοινωνίας.

Ακολουθεί μια διδακτική πρόταση αξιοποίησης του μύθου του Αισώπου «Το λιοντάρι και ο ποντικός».

Προετοιμάζουμε την ανάγνωση

Η/Ο νηπιαγωγός αποκαλύπτει στα παιδιά το εξώφυλλο του βιβλίου που πρόκειται να διαβάσουν. Εξηγεί ότι αυτό το βιβλίο είναι ένας μύθος, ένα είδος ιστορίας όπου στα ζώα δίνονται ανθρώπινες ιδιότητες για να διδάξουν ένα πολύτιμο μάθημα.

Παρουσιάζει τους κύριους χαρακτήρες του μύθου, το λιοντάρι και τον ποντικό, και δίνει μια σύντομη περιγραφή κάθε χαρακτήρα για να καθορίσει το πλαίσιο της ιστορίας. Παρουσιάζει τη σύγκρουση – κάθε μύθος αναδεικνύει μια σύγκρουση ή ένα πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπίσουν οι χαρακτήρες. Στη συνέχεια, δημιουργεί ένα ανάλογο σκηνικό. Ένα κομμάτι ύφασμα, χαρτόνια, κούτες ή κάποιο άλλο υλικό από τη γωνιά της ανακύκλωσης της τάξης, μαζί με κούκλες ή μάσκες που αναπαριστούν τα ζώα της ιστορίας, μπορούν να δημιουργήσουν ένα ζωντανό σκηνικό και να αποτελέσουν αφορμή για περαιτέρω συζήτηση αλλά και δημιουργικές δραστηριότητες πριν την ανάγνωση (παίζω θέατρο και μεταμορφώνομαι σε λιοντάρι, χορεύω σαν το ποντίκι, τραγουδάω μέσα στη ζούγκλα, ζωγραφίζω τα ζώα του μύθου κ.λπ.). Ζητάμε από τα παιδιά να κάνουν προβλέψεις σχετικά με την ιστορία με βάση αυτά τα οπτικά ερεθίσματα. Να μοιραστούν τις προβλέψεις τους με έναν φίλο τους ή σε μικρές ομάδες και στη συνέχεια να τις παρουσιάσουν στην ολομέλεια, συζητώντας τι πιστεύουν ότι μπορεί να αφορά ο μύθος. Τα προτρέπουμε να ακούσουν προσεκτικά και να καταλάβουν τι προσπαθεί να διδάξει η ιστορία. Ποιο είναι το δίδαγμα αυτής της ιστορίας; Ζητάμε τη γνώμη τους: «Υπάρχει κάποιος τρόπος που ένα ποντίκι θα μπορούσε να βοηθήσει ένα λιοντάρι ή και το αντίστροφο;»

Στόχος είναι να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον των παιδιών, να εκφραστούν ελεύθερα με φαντασία και δημιουργικότητα, να διεγείρουν την περιέργειά τους μέσα από δραστηριότητες πριν την ανάγνωση και να αποκτήσουν θετικές στάσεις για την ανάγνωση που θα ακολουθήσει.

Μοιραζόμαστε τον μύθο με τα παιδιά

Η/Ο νηπιαγωγός διαβάζει τον μύθο δυνατά. Τα παιδιά εμπλέκονται μέσω προσποιητής ή συμμετοχικής ανάγνωσης. Η ανάγνωση μπορεί να επαναληφθεί περισσότερες φορές, αν το επιθυμεί η ομάδα. Οι μύθοι μπορούν να αναπαραχθούν έτσι ώστε τα παιδιά να είναι σε θέση να παρακολουθήσουν ή να «διαβάσουν» τα ίδια την ιστορία με τον δικό τους τρόπο. Μπορεί, επίσης, ένα παιδί να επαναλαμβάνει την ιστορία, ενώ άλλα παιδιά να τη ζωγραφίζουν, δραματοποιούν ή ακόμα και να τη μαγνητοφωνούν με μια ψηφιακή εφαρμογή καταγραφής ήχου.

Κατά την αφήγηση μπορούν να χρησιμοποιηθούν κούκλες λιονταριού και ποντικού (γαντόκούκλες ή αυτοσχέδιες κατασκευές που μπορούμε να φτιάξουμε μαζί με τα παιδιά), για να ζωντανέψει η ιστορία και να ενεργοποιήσει το ενδιαφέρον όλων των παιδιών.

Προσέχουμε τις λέξεις

Μετά την ανάγνωση, η/ο νηπιαγωγός μπορεί να εξετάσει λέξεις από τον μύθο που έκαναν εντύπωση στα παιδιά ή που ίσως δεν είναι κατανοητές, π.χ. *ενοχλημένος, υπόσχεση, ξεπληρώνω, παγίδα, τσίρκο, αναστενάζω, σουβλερά*, και να αναζητήσουν από κοινού ερμηνεία (π.χ. χρησιμοποιώντας λεξικά) αλλά και να παίξουν παιχνίδια με αυτές, π.χ. παιχνίδι παντομίμας.

Συζητάμε (για) τον μύθο

Οι ερωτήσεις στην ολομέλεια μας βοηθούν να αξιοποιήσουμε τον μύθο. Η/Ο νηπιαγωγός μπορεί να ξεκινήσει με δικές της/του ερωτήσεις και στη συνέχεια να δώσει τον λόγο στα παιδιά. Ενδεικτικές ερωτήσεις μπορεί να είναι οι παρακάτω:

Έχετε αισθανθεί ποτέ πολύ μικροί/μικρές για να βοηθήσετε; Ποια πλεονεκτήματα υπάρχουν στο να είσαι μικρός/μικρή; Σκεφτείτε μια εποχή που κρατήσατε μια υπόσχεση. Πώς ήταν; Ήταν δύσκολο να κρατηθεί; Γιατί τηρήσατε την υπόσχεση; Σας έχει κάνει ποτέ χάρη κάποιο άτομο νεότερο από εσάς; Γιατί οι άνθρωποι κάνουν χάρες; Είναι πάντα επειδή ελπίζουν να πάρουν μια χάρη σε αντάλλαγμα; Ποιο νομίζετε ότι είναι το νόημα, το μήνυμα ή ηθικό δίδαγμα του μύθου;

Ανάλογα με την ομάδα των παιδιών και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, η/ο νηπιαγωγός μπορεί να παρουσιάσει το δίδαγμα και πριν την ανάγνωση του μύθου, π.χ.: *Ακόμα και οι πιο μικροί και αδύναμοι μπορούν να προσφέρουν βοήθεια στους πιο ισχυρούς. Η ιστορία μάς υπενθυμίζει τη σημασία της ευγνωμοσύνης και της συνεργασίας, αλλά και το γεγονός ότι καμία προσφορά δεν είναι ασήμαντη.* Στη συνέχεια, τα παιδιά κάνουν εικασίες ως προς το νόημα της ιστορίας καθοδηγούμενα μέσα από ερωτήσεις της/του νηπιαγωγού, π.χ. Τι νομίζετε ότι μπορεί να σημαίνει «είναι καλύτερο να λυγίζεις παρά να τα παρατάς;». Μέσα από τη συζήτηση για τον μύθο και τα νοήματά του, επιτυγχάνεται η:

- *ανάπτυξη ενσυναίσθησης και ευγνωμοσύνης*: τα παιδιά μαθαίνουν να δείχνουν ευγνωμοσύνη και να αναγνωρίζουν τη βοήθεια, ακόμη και όταν προέρχεται από αναπάντεχες πηγές,
- *ενίσχυση της αυτοεκτίμησης*: η ιστορία ενισχύει την ιδέα ότι όλοι/όλες έχουν αξία και ρόλο, ανεξάρτητα από το μέγεθος ή τη δύναμή τους,
- *διδασκαλία της συνεργασίας*: ο μύθος δείχνει ότι η συνεργασία και η αμοιβαία βοήθεια μπορούν να οδηγήσουν σε θετικά αποτελέσματα.

Επεκτείνοντας το μήνυμα του μύθου: Τα παράσημα

Η/Ο νηπιαγωγός επιλέγει μια ομαδική δραστηριότητα που επιτρέπει στα παιδιά να εξερευνήσουν τις ιδέες και το δίδαγμα του μύθου. Χρησιμοποιεί τις κάρτες με τα ονόματα των παιδιών και τις μοιράζει με κλειστά μάτια. Στη συνέχεια, συζητούν στην ολομέλεια για τη σημασία τού να είμαστε εξυπηρετικοί/ές και φιλικόι/ές. Κάθε παιδί καλείται να σκεφτεί περιπτώσεις που κάποιο άλλο παιδί στην τάξη το βοήθησε. Έπειτα, δείχνει την κάρτα που

διάλεξε και σκέφτεται το πώς το συγκεκριμένο παιδί το βοήθησε ή έκανε μια χάρη για εκείνο και μοιράζεται την ιστορία του. Στη συνέχεια, γίνεται συζήτηση με τα παιδιά για την έννοια των παρασήμων (τι είναι, τι ξέρουν γι' αυτά). Απαριθμούν πιθανά παράσημα, π.χ. το παράσημο της φιλίας, της ευγένειας, της καλοσύνης κ.ά., και κατασκευάζουν παράσημα, τα κόβουν, τα συμπληρώνουν, και τα διακοσμούν, για να τα δώσουν ως δώρο σε συμμαθητές/τριες και εκπαιδευτικούς.

Η αναγνωστική εμπειρία στην οριζόντια διάταξη του ΠΣ (διαθεματικότητα)

Οι διαθεματικές δραστηριότητες θα εμπλουτίσουν την εμπειρία των παιδιών από τον μύθο. Προτείνονται ενδεικτικές δραστηριότητες που συνδέουν την αναγνωστική εμπειρία με όλα τα Θεματικά Πεδία του ΠΣ.

Διαθεματικές δραστηριότητες μετά την ανάγνωση
Α΄ Θεματικό Πεδίο: Παιδί και Επικοινωνία <i>Γλώσσα: Παροιμίες</i> Πολλές παροιμίες και ρητά προέρχονται από τους μύθους. Αφού γίνει συζήτηση για τον συγκεκριμένο μύθο, τα παιδιά σκέφτονται και άλλα παραδείγματα με παροιμίες και ρητά, π.χ. <i>όσα δε φτάνει η αλεπού τα κάνει κρεμαστάρια, έβαλαν την αλεπού τις κότες να φυλάει, άλλα τα μάτια του λαγού κι άλλα της κουκουβάγιας.</i>
Β΄ Θεματικό Πεδίο: Παιδί, Εαυτός και Κοινωνία <i>Προσωπική και Κοινωνικοσυναισθηματική Ανάπτυξη: Η μπουγάδα της καλοσύνης</i> Τα παιδιά ζωγραφίζουν από τη μία πλευρά ενός χαρτιού κάτι για το οποίο χρειάζονται βοήθεια για να το καταφέρουν (π.χ. να κόψουν κάτι) και από την άλλη κάτι που μπορούν να καταφέρουν και να το προσφέρουν ως βοήθεια (π.χ. να δέσουν τα κορδόνια τους, να προσφέρουν μια αγκαλιά). Κρεμάνε τις ζωγραφιές σε ένα σχοινί μέσα στην τάξη ως σημείο αναφοράς, ώστε σταδιακά να ξέρουν πού θα απευθύνονται για βοήθεια.
Γ΄ Θεματικό Πεδίο: Παιδί και Θετικές Επιστήμες <i>Φυσικές επιστήμες: Γνωρίζω τα ποντίκια και τα λιοντάρια</i> Στη δραστηριότητα αυτή συνδυάζεται η διερευνητική, η παιγνιώδης και η συνεργατική μάθηση. Η/Ο νηπιαγωγός θέτει ερωτήσεις στο πλαίσιο ενός παιχνιδιού γνώσεων, π.χ. Ας ερευνήσουμε τα ποντίκια και τα λιοντάρια! Γιατί τα ποντίκια είναι τόσο καλά στο ροκάνισμα; Πώς τα βοηθά το μέγεθός τους; Τι άλλο μπορούν να κάνουν τα ποντίκια εκτός από το να ροκανίζουν τα πράγματα; Με τη βοήθεια της/του νηπιαγωγού, τα παιδιά ψάχνουν απαντήσεις στα βιβλία της τάξης αλλά και στο διαδίκτυο για περισσότερες πληροφορίες.
Δ΄ Θεματικό Πεδίο: Παιδί, Σώμα, Δημιουργία και Έκφραση <i>Εικαστικές Τέχνες: Μια αλυσίδα με χάρες</i> Φτιάχνουμε μαζί με τα παιδιά μια «αλυσίδα με χάρες». Με λωρίδες χαρτιού διαφορετικού χρώματος δημιουργούμε μια μικρή αλυσίδα. Σε κάθε «σύνδεσμο», τα παιδιά γράφουν μια χάρη που έχουν κάνει ή που τους έκανε κάποιος/α στην ομάδα. Την κρεμάμε μέσα στην τάξη μας και προσθέτουμε στην αλυσίδα νέους «συνδέσμους» με την πάροδο του χρόνου. <i>Θεατρική Τέχνη: Παιχνίδι ρόλων</i> Τα παιδιά αναλαμβάνουν ρόλους και αναπαριστούν τον μύθο. Ένα παιδί είναι το λιοντάρι που παγιδεύεται στον ιστό, ενώ άλλο παιδί είναι το ποντίκι που το ελευθερώνει. <i>Μουσική: Μουσικοκινητικό παιχνίδι</i>

Με μουσική υπόκρουση τα παιδιά κινούνται σαν λιοντάρια και ποντίκια. Όταν σταματά η μουσική, το ποντίκι πλησιάζει το λιοντάρι και το βοηθά να απελευθερωθεί. Εναλλάξ, τα παιδιά παίζουν τον ρόλο του ποντικιού και του λιονταριού.

Δραστηριότητες επέκτασης

Ο συγκεκριμένος μύθος μπορεί να αποτελέσει αφορμή για ανάγνωση άλλων βιβλίων με παρόμοια θέματα. Εναλλακτικά μπορούν να προβληθούν βίντεο, ταινίες ή βιντεοσκοπημένες θεατρικές παραστάσεις με μύθους του Αισώπου ή με άλλες ιστορίες ζώων, π.χ. οι ιστορίες του Νέστορα του Κάστορα από τη Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης Κύπρου <https://maelnip.schools.ac.cy/eikonografimenes-istories-video/>.

Δημιουργούμε τους δικούς μας πρωτότυπους μύθους

Μετά την ενασχόληση με τον συγκεκριμένο μύθο του Αισώπου, τα παιδιά μπορούν να δημιουργήσουν πρωτότυπους μύθους που εμπεριέχουν ένα δίδαγμα της επιλογής τους. Για να βοηθηθούν, συζητούν για τους μύθους που διάβασαν και τα μηνύματα που είχαν και σκέφτονται ποιο μήνυμα θα ήθελαν να μοιραστούν. Προσφέρουν εθελοντικά ιδέες για διδάγματα για να διατυπώσουν τη δική τους σκέψη προφορικά αλλά και να εμπνεύσουν τα παιδιά που δεν έχουν ακόμη αποφασίσει. Αφού μοιραστούν τις ιδέες τους, η/ο νηπιαγωγός ρωτάει: Πώς μπορείτε να το δείξετε αυτό σε μια ιστορία; Υπενθυμίζει ότι οι μύθοι συνήθως χρησιμοποιούν ζώα στη θέση των ανθρώπων, αλλά τα ζώα ενεργούν σαν άνθρωποι και ότι οι μύθοι συνήθως έχουν μόνο ένα δίδαγμα. Ζητάει από τα παιδιά να σκεφτούν μερικά παραδείγματα από τη δική τους ζωή. Αυτό μπορεί να εμπνεύσει μια ιστορία στην οποία θα μπορούσαν να αντικαταστήσουν τα ζώα με τους ανθρώπους. Μόλις τα παιδιά απαντήσουν σε αυτές τις ερωτήσεις, είναι έτοιμα να προχωρήσουν με τα σχέδιά τους και να αρχίσουν να γράφουν τις ιστορίες τους με τον δικό τους τρόπο (γράμματα, ζωγραφιές, σχέδια, κολάζ, κ.ά.). Η/Ο νηπιαγωγός τα καθοδηγεί με πρόσθετες ερωτήσεις για τα δομικά στοιχεία της ιστορίας τους, π.χ. Ποιο μήνυμα θα θέλατε να διδάξετε; Ποιοι θα είναι οι χαρακτήρες σας; Ποιο πρόβλημα θα πρέπει να λύσουν οι χαρακτήρες σας; Πώς θα τελειώσει ο μύθος σας;

Οργανώνουμε ένα Φεστιβάλ Μύθων

Κάθε τάξη μπορεί να οργανώσει το δικό της φεστιβάλ μύθων. Αρχικά, τα παιδιά φτιάχνουν προσκλήσεις για να καλέσουν τους γονείς να έρθουν στα αναγνώσματα των μύθων (λέσχες ανάγνωσης). Στη συνέχεια, εξασκούνται σε τεχνικές παρουσίασης, έτσι ώστε κάθε παιδί να μπορεί να διαβάσει δυνατά τον μύθο του σε ένα ακροατήριο συμμαθητών/τριών και γονέων/κηδεμόνων. Η εξάσκηση μπορεί να γίνει σε μία ή δύο ημέρες πρακτικής ανάγνωσης στις οποίες δίνεται έμφαση στις τεχνικές παρουσίασης, π.χ. μιλώντας δυνατά και αργά, διαβάζοντας εκφραστικά, διατηρώντας ακίνητο το σώμα και έχοντας επαφή με τα μάτια. Στο φεστιβάλ, η/ο νηπιαγωγός παρουσιάζει ένα παιδί κάθε φορά, το οποίο κάθεται στην καρέκλα του/της συγγραφέα και διαβάζει τον μύθο του στο κοινό. Οι ολοκληρωμένοι μύθοι αναρτώνται σε πίνακα ανακοινώσεων έξω από την τάξη, για να τους μοιραστούν τα παιδιά με τη σχολική κοινότητα. Οι μύθοι των παιδιών μπορούν να δεθούν σε ένα βιβλίο και να δοθεί τίτλος για το βιβλίο. Κάθε παιδί μπορεί να πάρει ένα αντίτυπο στο σπίτι του. Ένα αντίτυπο μπορεί να μείνει στη βιβλιοθήκη της τάξης κι ένα ακόμη στη βιβλιοθήκη του σχολείου.